

Hotti

9.5.2011

Kunnallinen sosiaali- ja terveydenhuollon täydennyskoulutus vuonna 2010**Lainsäädännön muutokset voimassa terveydenhuollon osalta vuodesta 2004 ja sosiaalihuollossa vuodesta 2005**

Terveydenhuollon henkilöstön täydennyskoulutusta koskeva kansanterveystlain 41 §:n ja erikoissairaanhoidon lain 10 §:n muutokset (992–993/2003) sekä sosiaali- ja terveysministeriön asetus (1194/2003) ovat olleet voimassa vuoden 2004 alusta lähtien.

Vuoden 2005 elokuun alusta tuli voimaan sosiaalihuoltolain (710/1982) täydennyskoulutusta koskevan 53 §:n (50/2005) muutos. Samanaikaisesti tuli voimaan myös sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista annettu laki (272/2005).

Säännösten mukaan työnantajan tulee huolehtia siitä, että sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstö osallistuu peruskoulutuksen pituudesta, työn vaativuudesta ja toimenkuvasta riippuen riittävästi heille järjestettyyn täydennyskoulutukseen.

Täydennyskoulutuksella tarkoitetaan kaikkea sellaista suunnitelmallista koulutusta, jonka tarkoituksena on ylläpitää ja lisätä henkilöstön ammattitaitoa ja osaamista sekä tukea sosiaali- ja terveydenhuollon toimintaa. Täydennyskoulutus voi olla lyhyt- tai pitkäkestoisia. Koulutuksen tulee olla työnantajan hyväksymää ja työtehtäviin liittyvää. Määritelmä vastaa kunnallisen henkilöstön osaamisen kehittämistä koskevassa suosituksessa tarkoitettua ammatillista täydennyskoulutusta.

Työhön perehdytystä ja työnohjausta ei lasketa mukaan täydennyskoulutukseen, eikä täydennyskoulutukseksi katsota myöskään työhön liittyviä kokouksia tai alle puolen päivän mittaisia koulutustilaisuuksia, elleivät ne ole osa laajempaa täydennyskoulutuskokonaisuutta.

Täydennyskoulutusta koskevan lainsäädännön keskeinen sisältö, määritelmät ja ohjeet valtakunnallisesti seurattavista ja tilastoitavista tiedoista käyvät ilmi terveydenhuollon osalta Kunnallisen työmarkkinalaitoksen yleiskirjeestä 11/2004 ja sosiaalihuollon osalta yleiskirjeestä 17/2006. Sosiaalialan kehittämishankkeen 2003–2007 yhteydessä valmistettiin Sosiaalihuollon täydennyskoulutussuositus, Opas kunnille ja kuntayhtymille (STM:n julkaisuja 2006:6).

Täydennyskoulutustietoja seurataan vuosittain

Säännöksissä edellytetään, että sosiaali- ja terveydenhuollon toimintayksiköt seuraavat täydennyskoulutuksen toteutumista, täydennyskoulutukseen osallistumista ja siitä aiheutuvia kustannuksia osana sosiaali- ja terveydenhuollon toimintayksiköiden seurantajärjestelmiä, esimerkiksi henkilöstökoulutusrekisterin ja henkilöstöraportin avulla.

Kunnallisen työmarkkinalaitoksen tehtävänä on kerätä toimintayksiköiden seurantatietojen pohjalta vuosittain sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön täydennyskoulutusta koskevat määrälliset ja kustannustiedot sekä raportoida kehityksestä. Tiedot on tähän mennessä kerätty terveydenhuollon osalta kalenterivuosilta 2004 – 2010 ja sosiaalihuollon osalta kalenterivuosilta 2006 – 2010. Vuoteen 2008 asti sosiaali- ja terveydenhuollon täydennyskoulutustiedot kerättiin erikseen. Monissa kunnissa ja kuntayhtymissä sosiaali- ja terveydenhuolto on yhdistetty toiminnallisesti ja/tai hallinnollisesti eikä ko. palveluja

Hotti

9.5.2011

ole enää mahdollista erotella toisistaan. Tämän takia vuodesta 2009 täydenniskoulutustiedot on kerätty yhdellä yhteisellä tiedustelulomakkeella.

Tämä muistio koskee sosiaali- ja terveydenhuollon kalenterivuoden 2010 täydenniskoulutustietoja. Kunnallinen työmarkkinalaitos keräsi vuoden 2010 sosiaali- ja terveydenhuollon täydenniskoulutusta koskevat tiedot kuntiin ja kuntayhtymiin tammikuussa 2011 lähettämällään nettitiedustelulla. Tiedustelulomake on muistion liitteessä 1.

Seurattaviin tietoihin kuuluvat:

- täydenniskoulutukseen osallistuvien lukumäärä
- täydenniskoulutuspäivien määrät
- täydenniskoulutuksen kustannukset.

Kuntien ja kuntayhtymien valmiudet ilmoittaa täydenniskoulutustiedot ovat vuosi vuodelta parantuneet. Vuosien 2004–2010 tiedustelujen tulokset eivät ole tämän takia täysin vertailukelpoisia keskenään. Erityisesti ensimmäisten vuosien osalta kirjanpito- ja seurantajärjestelmät olivat vielä useissa kunnissa ja kuntayhtymissä varsin puutteelliset ja keskeneräiset. Vaikka tiedonkeruumenetelmät ovat parantuneet, joidenkin kuntien ja kuntayhtymien osalta täydenniskoulutustietojen keruuta ja raportointia ovat heikentäneet jatkuvat muutokset sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakenteissa ja järjestämistavoissa. Täydenniskoulutustietoja on ollut vaikea saada kuntaliitoskuntien, vasta perustettujen sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistoiminta-alueiden sekä purkautuneiden kuntayhtymien osalta.

Edelleen myös seurantajärjestelmissä on parantamisen varaa. Ongelmia tuottaa erityisesti sisäisten koulutustilaisuuksien sekä kustannustietojen kerääminen ja raportointi. Osaamisen kehittämistä toteutetaan työpaikoilla nykyään useilla eri tavoilla, esimerkiksi sosiaali- ja terveydenhuollon verkostoin ja erilaisten ohjelmien avulla. Määritelmällisesti tällä tavoin toteutettu koulutus jää pääosin säännösten mukaisen täydenniskoulutuksen ulkopuolelle.

Täydenniskoulutuksen piiriin kuuluva henkilöstö

Terveydenhuollon osalta seurantavelvoite koskee perusterveydenhuoltoa mukaan lukien hammashoito sekä erikoissairaanhoidon. Se ei siis koske ympäristöterveydenhuoltoa, johon esimerkiksi eläinlääkärit kuuluvat.

Sosiaalihuollon täydenniskoulutuksen piiriin kuuluvia ammattiryhmiä ei ole rajattu, vaan henkilöstöllä tarkoitetaan työtehtävää ja ammattinimikettä rajaamatta koko sosiaalihuollon tehtäväalueella toimivaa henkilöstöä. Myös päivähoiton henkilöstö on täydenniskoulutusvelvoitteen piirissä, vaikka päivähoito hallinnollisesti kuuluisi kunnassa muun kuin sosiaalihuollosta vastaavan toimielin piiriin (sosiaalihuoltolain 17§). Täydenniskoulutuksen piiriin kuuluvat sekä vakinaiset että määräaikaiset työntekijät.

Kuntien tulee sisällyttää myös johdon ja esimiesten täydenniskoulutus osaksi sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön täydenniskoulutussuunnitelmia. Täydenniskoulutuksen tarve vaihtelee vuosittain yksilö-, ammattiryhmä- ja työyhteisötasoilla riippuen kunnan tai kuntayhtymän asettamista strategisista painopisteistä.

Tilastokeskuksen kunta-alan palkkatilaston mukaan lokakuussa 2010 sosiaali- ja tervey-

Hotti

9.5.2011

denhuollossa työskenteli yhteensä 248 000 henkilöä. Tiedusteluun vastanneissa kunnissa ja kuntayhtymissä sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstöä ilmoitettiin työskentelevän yhteensä 198 534 henkilöä. Tiedustelu kattaa siten 80 % koko kunta-alan sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstöstä.

Täydennyskoulutukseen osallistui 73 % henkilöstöstä

Selvityksen mukaan vuonna 2010 täydennyskoulutukseen osallistui 73 % sosiaali- ja terveydenhuollon koko henkilöstöstä. Ammattiryhmittäin tarkasteltuna eniten täydennyskoulutusta annettiin lääkäreille, hammaslääkäreille sekä muulle korkeakoulutetulle sosiaali- ja terveydenhuoltohenkilöstölle.

Taulukko 1: Täydennyskoulutukseen osallistuneiden lukumäärä vuonna 2010

	Koko henkilöstön lukumäärä	Täydennyskoulutukseen osallistuneet: Lukumäärä	%-osuus
Lääkärit ja hammaslääkärit	13 229	12 690	95,9
Sosiaalityöntekijät	3 799	3 092	81,4
Muu korkeakoulutettu sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstö (mm. lastenvalvoja, sosiaaliamies, koulukuraattori, psykologi)	4 637	4 254	91,8
Sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinnon, opetus- ja kasvatustieteen alan alemman korkeakoulututkinnon suorittaneet tai sosiaali- ja terveysalan opistoasteen tutkinnon suorittaneet (mm. sairaanhoitaja, sosiaaliohjaaja, lastentarhanopettaja)	70 065	57 613	82,2
Sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon tai kouluasteen tutkinnon suorittaneet (mm. lähihoitaja, perushoitaja, kodinhoitaja, lastenhoitaja, kehitysvammaisten hoitaja)	65 326	42 354	64,8
Muu palveluketjussa toimiva henkilöstö (mm. perhepäivähoitaja, vastaanottoapulainen, tuki-, toimisto- ja tietopalveluhenkilöstö)	41 480	24 330	58,7
Kaikki yhteensä	198 534	144 333	72,7

Täydennyskoulutukseen osallistuneiden lukumäärä on kasvanut vuoteen 2009 verrattuna yhdeksällä prosenttiyksiköllä. Vuonna 2009 täydennyskoulutukseen osallistui 64 % sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstöstä.

Taulukko 2: Täydennyskoulutukseen osallistuneiden %-osuus vuosina 2004 - 2010

	Sosiaali-huolto	Terveyden-huolto	Yhteensä
2004	-	64,5	-
2005	-	77,5	-
2006	67,0	71,8	70,1
2007	72,3	74,8	73,9
2008	71,5	70,2	70,7
2009	-	-	64,3
2010	-	-	72,7

Hotti

9.5.2011

Täydennyskoulutusta keskimäärin 3,8 päivää/koulutukseen osallistunut

Täydennyskoulutukselle ei ole asetettu sen enempää vähimmäis- kuin enimmäismääriä. Koulutuksen tarve voi vaihdella vuosittain mm. työyhteisön toimintojen kehittämisvaiheesta ja henkilön ammatillisesta koulutuksesta ja tehtävästä riippuen huomattavastikin puoleen tai toiseen. Valtioneuvoston periaatepäätöksissä (sosiaalihuolto 2.10.2003 ja terveydenhuolto 11.4.2002) sosiaalihuollon ja terveydenhuollon tulevaisuuden turvaamiseksi on todettu, että keskimäärin 3 -10 täydennyskoulutuspäivää vuodessa voidaan pitää yhtenä täydennyskoulutuksen lähtökohtana.

Täydennyskoulutuspäivät tuli ilmoittaa työpäivinä ja vajaat työpäivät tuli summata kokonaisiksi päiviksi. Tiedustelun mukaan täydennyskoulutuspäiviä oli vuonna 2010 keskimäärin 3,8 yhtä koulutuksessa ollutta henkilöä kohden laskettuna. Tämä on keskimäärin 0,3 päivää enemmän kuin vuonna 2009.

Eniten täydennyskoulutuspäiviä oli keskimäärin lääkäreillä ja hammaslääkäreillä, muulla korkeakoulutetulla sosiaali- ja terveydenhuoltohenkilöstöllä sekä sosiaalityöntekijöillä.

Taulukko 3: Täydennyskoulutuspäivien määrä keskimäärin koulutuksessa ollutta henkilöä kohti vuonna 2010

Ammattiryhmä	Täydennyskoulutuspäiviä keskimäärin/koulutettu
Lääkärit ja hammaslääkärit	6,6
Sosiaalityöntekijät	5,0
Muu korkeakoulutettu sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstö (mm. lastenvalvoja, sosiaaliamies, koulukuraattori, psykologi)	5,6
Sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinnon, opetus- ja kasvatustieteiden alan alemman korkeakoulututkinnon suorittaneet tai sosiaali- ja terveysalan opistoasteen tutkinnon suorittaneet (mm. sairaanhoitaja, sosiaaliohjaaja, lastentarhanopettaja)	4,2
Sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon tai kouluasteen tutkinnon suorittaneet (mm. lähihoitaja, perushoitaja, kodinhoitaja, lastenhoitaja, kehitysvammaisten hoitaja)	2,7
Muu palveluketjussa toimiva henkilöstö (mm. perhepäivähoitaja, vastaanottoapulainen, tuki-, toimisto- ja tietopalveluhenkilöstö)	2,9
Kaikki yhteensä	3,8

Hotti

9.5.2011

Taulukko 4: Täydennyskoulutuspäivien määrä keskimäärin koulutuksessa ollutta henkilöä kohden vuonna 2004 - 2010

	Täydennyskoulutuspäiviä keskimäärin/koulutettu		
	Sosiaali- huolto	Terveys- huolto	Yhteensä
2004	-	4,2	-
2005	-	4,3	-
2006	3,9	4,3	4,2
2007	3,5	3,5	3,5
2008	3,2	4,2	3,8
2009	-	-	3,5
2010	-	-	3,8

Täydennyskoulutuksen välittömät kustannukset 47 miljoonaa euroa – koulutusajan palkat lisäksi 113 miljoonaa euroa

Kokonaiskustannuksiin tuli tiedustelussa laskea mukaan täydennyskoulutuksesta aiheutuneet välittömät kulut eli kurssimaksut, kouluttajien palkkiot, päivärahat, matka- ja majoituskulut sekä mahdollisten sijaisten palkat. Kustannuksiin ei laskettu täydennyskoulutukseen osallistuvan henkilöstön koulutusajan palkkoja. Tiedustelulomakkeella kustannustiedot pyydettiin ilmoittamaan kokonaiskustannuksina. Niitä ei siis tarvinnut eritellä ammattiryhmittäin.

Vaikka täydennyskoulutuksen kustannukset pystyttiin ilmoittamaan kattavammin vuodelta 2010 kuin edellisinä vuosina, tulee niihin suhtautua varauksella. Se mitä kustannuksiin oli laskettu mukaan, vaihteli edelleen suuresti. Suuressa osassa vastauksista sijaintien palkat puuttuivat ilmoitetuista kustannuksista kokonaan. Osassa kustannuksissa saattoi olla mukana vain kurssimaksut, osa ei pystynyt ilmoittamaan matkakuluja jne.

Tiedustelun mukaan täydennyskoulutuksen välittömät kustannukset olivat keskimäärin henkilöä kohden laskettuna 323 euroa vuonna 2010. Kustannukset on laskettu vain niiden kuntien ja kuntayhtymien osalta, jotka ovat ilmoittaneet sekä täydennyskoulutukseen osallistuneiden lukumäärän että siitä aiheutuneet kustannukset. Jos näin saadut keskimääräiset kustannukset henkilöä kohden kerrotaan kaikkien täydennyskoulutukseen osallistuneiden henkilöiden yhteismäärällä, saadaan täydennyskoulutuksen välittömiksi kokonaiskustannuksiksi 47 miljoonaa euroa vuonna 2010.

Edellä mainitut kustannukset eivät sisällä täydennyskoulutukseen osallistuneiden koulutusajan palkkoja. Täydennyskoulutuksesta aiheutuneita kokonaiskustannuksia laskettaessa tulee kuitenkin ottaa huomioon koulutukseen osallistumisen vuoksi menetetty työpanos. Koulutusajan palkat on tässä laskelmassa saatu kertomalla koulutuksessa olleiden arvioitu keskimääräinen päiväpalkka keskimääräisillä täydennyskoulutuspäivillä ja kertomalla saatu tulos täydennyskoulutukseen osallistuneiden lukumäärällä. Näin laskien menetetyt työpanokset kustannuksiksi vuonna 2010 saadaan ilman välillisiä työvoimakustannuksia 87 miljoonaa euroa ja välilliset työvoimakustannukset mukaan lukien 113 miljoonaa euroa.

Hotti

9.5.2011

Sosiaali- ja terveysalan johtamiskoulutus

Kuntien ja kuntayhtymien tuli ilmoittaa sosiaali- ja terveysalan johtamiskoulutukseen (vähintään 30 opintopistettä) osallistuneiden sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön lukumäärä, koulutuspäivät sekä kustannukset.

Vuonna 2010 sosiaali- ja terveysalan johtamiskoulutukseen osallistui 1 598 henkilöä sosiaali- ja terveydenhuollossa. Täydennyskoulutusta heillä oli keskimäärin 4,7 päivää ja johtamiskoulutuksen kustannukset osallistujaa kohden olivat keskimäärin 835 euroa.

Myös johtamiskoulutuksesta annettuihin tietoihin on syytä suhtautua varauksella. Läheskään kaikki eivät pysty erittelemään näitä tietoja kysytyllä tarkkuudella.

Taulukko 3: Sosiaali- ja terveysalan johtamiskoulutus vuosina 2006 – 2010

	v. 2006	v. 2007	v. 2008	v. 2009	v. 2010
Koulutukseen osallistuneiden lukumäärä	2 059	1 316	1 899	1 792	1 598
Koulutuspäiviä keskimäärin/koulutettu	5,0	6,2	4,0	5,3	4,7
Kustannus keskim. euroa/koulutettu	986	938	620	591	835

Liite

Tiedustelulomake